

รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

ครูผู้สอน ครูวิจิต ล้อยศ

ครูศิริพร สิ้นสมุทรไทย

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

จุดประสงค์การเรียนรู้

(ด้านความรู้)

- อธิบายเหตุการ์ณสำคัญของพระพุทธศาสนา

(ด้านทักษะ กระบวนการ)

- วิเคราะห์ความสำคัญของการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา

(ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์)

- ใฝ่เรียนรู้
- มุ่งมั่นในการทำงานเป็นกลุ่ม

กิจกรรมก่อนบทเรียน

คำชี้แจง : ให้นักเรียนจัดกลุ่มจำนวนเท่า ๆ กัน หรือ ตามความเหมาะสมของจำนวนสมาชิกภายในห้อง (ครู/นักเรียนปลายทาง) จากนั้น ตอบคำถามต่อไปนี้ให้ครบถ้วน ถูกต้อง และรวดเร็ว

กิจกรรมก่อนบทเรียน

คำชี้แจง (ต่อ) : โดยเขียนคำตอบลงใน
กระดาษสมุด หรือกระดาษ A๔ หากกลุ่ม
ใดเขียนคำตอบได้ครบถ้วนก่อนให้ทั้งกลุ่ม
ยกมือขึ้น พร้อมเปล่งเสียง “เฮ” พร้อมกัน
หลังจากนั้นครูจะเดินไปตรวจคำตอบ

กิจกรรมก่อนบทเรียน

คำชี้แจง (ต่อ) : กลุ่มที่ตอบถูกต้องเป็นกลุ่มแรกจะได้รับ ๒ ดาว หรือสัญลักษณ์อื่น ๆ ตามความเหมาะสม (ครูปลายทาง) ส่วนกลุ่มถัด ๆ ไปจะได้รับ ๑ ดาว

หมายเหตุ : หากสะสมได้ทั้งหมด ๒๐ ดาว สามารถนำมาแลกเปลี่ยน ๑ คะแนนประจำหน่วยได้ทันที

กิจกรรมก่อนบทเรียน

คำถาม : จากภาพนักเรียนคิดว่า เป็นเหตุการ์ณสำคัญทางพระพุทธศาสนา เหตุการ์ณใด และทำไมถึงคิดว่าเป็นเหตุการ์ณดังกล่าว

เฉลย : การแสดงปฐมเทศนาแก่เหล่าพระปัญจวัคคีย์ ทั้ง ๕

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : ธรรมะไทย. วันอาสาฬหบูชา. <http://www.dhammadhammathai.org/day/asarahabucha.php>. ไม่ปรากฏวันลงข้อมูล

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

การแสดงปฐมเทศนา

พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาที่เรียกว่า **“ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร”** มีเนื้อหาโดยสรุปว่า บรรพชิตไม่ควรปฏิบัติสิ่งที่ยั่งยืนที่สุด 2 อย่าง คือ การหมกมุ่นด้วยกามสุข และการบีบคั้นทรมาณตน เพราะที่สุขทั้ง 2 อย่างนี้ ไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ **พระองค์ทรงค้นพบทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา)** ได้แก่

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

มรรคมีองค์ ๘ คือ สัมมาทิฏฐิ (ความเห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) สัมมาวายามะ (พยายามชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และสัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ) แล้วทรงแสดง **อริยสัจ ๔** (ความจริงอันประเสริฐ) คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

พระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงเป็นครั้งแรก
ที่เรียกว่าธัมมจักกัปปวัตตนสูตรนี้ แปลว่า **พระ**
สูตรที่ว่าด้วยการหมุนวงล้อแห่งธรรม เป็น
การแผ่อาณาจักรด้วยวงล้อแห่งธรรม
ที่ไม่ก่อให้เกิดการเบียดเบียนกัน แต่เป็นการแผ่
อาณาจักรเพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชน

ภาพประกอบที่ ๑

(คำอธิบายเพิ่มเติม)

จากภาพดังกล่าว คือ **ธงธรรมจักร**
สำหรับในประเทศไทย ใช้เป็นธง
สัญลักษณ์ของศาสนาพุทธที่ใช้
โดยทั่วไป

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. ธงศาสนาพุทธ. <https://th.wikipedia.org/wiki/ธงศาสนาพุทธ>. วันที่เผยแพร่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

จากพุทธประวัติตอนนี้มีประเด็นที่พึงวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น
ดังนี้ ๑) เมื่อพระองค์ตรัสรู้ใหม่ ๆ ได้พิจารณาถึงธรรมที่พระองค์ได้บรรลุนั้น
ล้าลึกและยากที่คนอื่น ๆ จะเข้าใจได้ จึงมีพระดำริว่าจะไม่ทรงสั่งสอนผู้ใด
ให้รู้ตาม แต่เมื่อพิจารณาอย่างรอบคอบด้วยพระทัยที่เปี่ยมด้วยพระเมตตา
ก็ทรงเห็นว่า มนุษย์ที่มีปัญญาที่จะรู้ธรรมอันล้าลึกนั้นพอมืออยู่

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

จึงได้ตัดสินพระทัยที่สั่งสอนต่อไป ๒) การที่พระองค์ทรงมุ่งมั่นที่จะไปสอน
ปัญจวัคคีย์ให้ได้ เนื่องจากเหตุผล ดังนี้ ต้องการให้ปัญจวัคคีย์เข้าใจว่า การ
ทรมานตัวเองมิใช่ทางตรัสรู้ และต้องการ **สักขีพยาน** (แปลว่า พยานผู้รู้เห็น
เหตุการณ์) แห่งการตรัสรู้ และ ๓) เหตุที่พระธรรมเทศนานี้มีชื่อว่า รัมมจัก
กัปปวัตตนสูตร เป็นพระธรรมเทศนาที่ว่าด้วย อริยสัจ ๔ คือ ความจริงอัน
ประเสริฐ ๔ ประการ

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค อันเป็นธรรมดุษ
ลือที่พระองค์หมุ่นเพื่อกำจัดและทำลาย
ความโง่เขลาของปวงชน

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

การแสดงโอวาทปาติโมกข์

เมื่อส่งสาวกแยกย้ายไปประกาศพระพุทธศาสนายังแคว้นแคว้นต่าง ๆ แล้ว พระองค์เสด็จโดยลำพังไปโปรดพระเจ้าพิมพิสาร ณ เมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ พระเจ้าพิมพิสารทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ทรงประกาศตนเป็นพุทธมามกะ ถวายป่าไม้สร้างวิหารที่ประทับของพระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

เรียกว่า **วัดพระเวฬุวัน** อันเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา ครั้นพระจันทร์เสวยฤกษ์มาฆะตรงกับวันเพ็ญเดือน ๓ พระสงฆ์สาวก ๑,๒๕๐ รูป ได้มาเฝ้าพระพุทธเจ้าที่วัดพระเวฬุวัน โดยมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันนั้น ๔ อย่าง

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

เรียกว่า **จาตุรงคสันนิบาต** หรือวันที่ประกอบด้วยองค์ ๔ คือ ๑) เป็นวันที่พระสงฆ์ จำนวน ๑,๒๕๐ รูป มาประชุมพร้อมกันที่เวฬุวันวิหารในกรุงราชคฤห์ โดยมีได้นัดหมาย ๒) พระภิกษุสงฆ์เหล่านี้ล้วนเป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทา คือเป็นผู้ที่ได้รับการอุปสมบทโดยตรงจากพระพุทธเจ้าทั้งสิ้น ๓) พระภิกษุสงฆ์ทุกรูปที่ได้มาประชุมในครั้งนี้ ล้วนแต่เป็นผู้ได้บรรลุพระอรหันต์แล้วทุก ๆ รูป

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

และ๔) เป็นวันที่พระจันทร์เต็มดวงกำลังเสวยมาฆฤกษ์ ทั้งนี้ **โอวาทปาติโมกข์** คือหัวใจของพระพุทธศาสนา อันได้แก่ ๑) การไม่ทำบาปทั้งปวง ได้แก่ การงดเว้น การลด ละเลิก ทำบาปทั้งปวง อันได้แก่ความชั่วทางกาย ทางวาจา ทางใจ ๒) การทำกุศลให้ถึงพร้อม ได้แก่ การทำความดีทุกอย่างอันได้แก่ การทำความดีทางกาย ทางวาจา ทางใจ

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

และ๓) การทำจิตใจให้ผ่องใส ได้แก่ การทำจิต
ของตนให้ผ่องใส ปราศจากนิวรณ์ซึ่งเป็นเครื่อง
ขัดขวางจิตไม่ให้เข้าถึงความสงบ มี ๕ ประการ
ได้แก่ ความพอใจในกาม ความอาฆาตพยาบาท
ความหุดหู่ท้อแท้ ความฟุ้งซ่านรำคาญ
ความลึ้งเลสงสัย

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

การปรินิพพาน

ครานั้นพระพุทธเจ้าทรงประชวรหนัก แต่ทรงอดกลั้นมุ่งหน้าไปยังเมืองกุสินารา ประทับ ณ ป่าสาละ เพื่อเสด็จดับขันธปรินิพพาน โดยก่อนที่จะเสด็จดับขันธปรินิพพานนั้น พระองค์ได้อุปสมบทแก่พระสุภทัตตะปริพาชก ซึ่งถือได้ว่า พระสุภทัตตะ คือสาวกองค์สุดท้ายที่พระพุทธองค์ทรงบวชให้

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

ในท่ามกลางคณะสงฆ์ทั้งที่เป็นพระอรหันต์ และปุถุชนจากแคว้นต่าง ๆ รวมทั้ง
เทวดา ที่มารวมตัวกันในวันนี้ ในครานั้นพระองค์ทรงมีปัจฉิมโอวาทว่า **“ดูก่อน
ภิกษุทั้งหลาย เราขอบอกเธอทั้งหลาย สังขารทั้งปวงมีความเสื่อมสลายไปเป็น
ธรรมดา พวกเธอจึงทำประโยชน์ตนเอง และประโยชน์ของผู้อื่นให้สมบูรณ์ด้วย
ความไม่ประมาทเถิด”**

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

จากนั้นได้เสด็จดับขันธปรินิพพาน ใต้ต้นสาละ
ณ เมืองกุสินารา แคว้นมัลละ ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ
เดือน ๖ รวมพระชนมายุ ๘๐ พรรษา

กิจกรรมประจำบทเรียน

กิจกรรมคู่ “ระดมความคิด” เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง : **ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อน** โดยให้นักเรียนแต่ละคู่ร่วมกัน วิเคราะห์เนื้อหาในใบงานตามที่มอบหมายให้ ประกอบด้วยประเด็นดังนี้

- ๑) การแสดงปฐมเทศนา
- ๒) การแสดงโอวาทปาฏิโมกข์
- ๓) การปรินิพพาน

ประเด็นอภิปรายร่วมกัน

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาเหตุการณ์สำคัญของพระพุทธศาสนา และการทำกิจกรรม “ระดมความคิด”

นักเรียนได้ความรู้อะไรบ้างและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

หมายเหตุ : ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายโดยสามารถแสดงความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวได้ตามความเข้าใจ และทัศนคติของนักเรียน

ฝากถึงครูและนักเรียนปลายทาง

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

เอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบในการเรียนการสอน รวมทั้งการรับชมเทป
บันทึกภาพการสอนย้อนหลัง คุณครูสามารถเข้าไปดาวน์โหลดและรับชมได้
ที่ www.dltv.ac.th และหากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมสามารถส่งข้อความผ่าน
ทางอินบ็อกซ์ของ Page Facebook มุลินิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
ในพระบรมราชูปถัมภ์ DLTV

ฝากถึงครูและนักเรียนปลายทาง

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง หลักธรรมคำสอนผ่านเหตุการณ์สำคัญของศาสนาต่าง ๆ

สิ่งที่ต้องเตรียม : ใบงานที่ ๔ เรื่อง แก้ปัญหาด้วยอริยสัจ ๔

สำหรับนักเรียน : ให้นักเรียนไปศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนผ่านเหตุการณ์สำคัญของศาสนาต่าง ๆ มาเบื้องต้นก่อนล่วงหน้า

